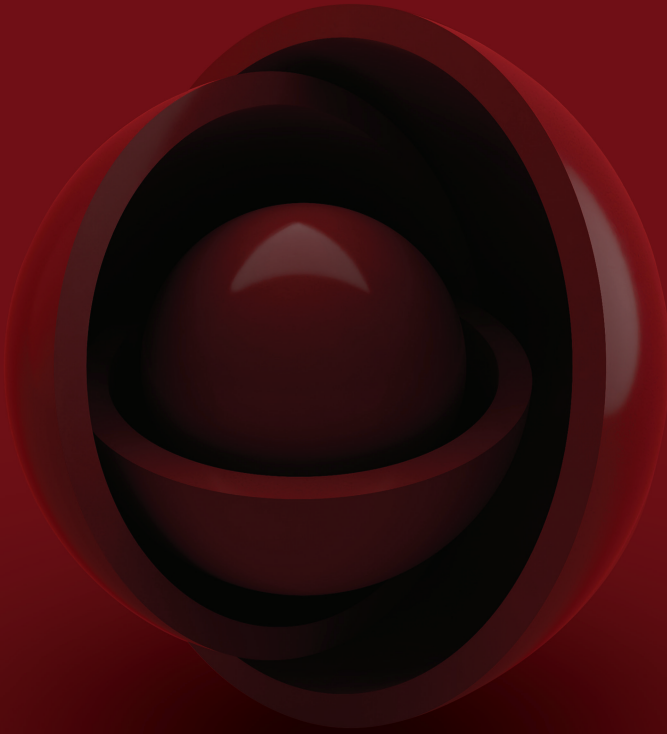

وقت

EMİN GÜRHAN İSKENDER

a

TIMAS
TE

OKUYUCUMA ÖZEL NOT:

Bu kitabı değerli zamanından fedakârlık ederek okumak gayesiyle kapağını açmış olabilirsin. Üstelik, bu kitabı elde etmek için bütçenden belli bir bedel (para) ödemiş de olabilirsin. Okuduktan sonra bu kitaptan memnun kalmayarak, ödediğin bedeli bir kayıp olarak görmen durumunda dahi bu bedel (para) kaybını bir şekilde telafi etmen mümkündür. Burada ifade etmek istediğim husus ise ticari bir kaygıdan öte, fedakârlık göstererek harcadığın zamanın telafisiyle alakalıdır. Şöyle; bir iş insanı olarak biliyorum ki her ticari (maddi) kaybın gelecekte bir şekilde telafisi muhakkaktır fakat ömür sermayesinden giden her ân, işte onun telafisi pek mümkün değildir. Dileğim, inşallah kaleme aldığım bu kitap ile gönlünün en derin noktalarına sirayet ederek ruhunun huzura ermesine vesile olmak, bir dostun olarak güzel hisleri gönlüne taşıyabilmektir. ‘Gönlü güzel olan insanların gönlünde olmak da güzeldir.’ ya öyleyse biz de gönüle dokunanlardan olalım; “mirasa konarcasına ömür sermayesinden çalanlardan olmayalım yeter!”!

Emin Gürhan İSKENDER

FÜG'E DAİR

Çeşitli konuları içeren denemeler ve makalelerden oluşan bu kitabın başlığının da bir hikayesi var. Çok fazla aşınası olmadığı bir kavram Füg. Hem psikolojide hem de müzikte kullanılıyor bu terim. Bizi ilgilendiren ise psikoloji sahasındaki kullanımı. Aslında bir çeşit hastalık; dissosiyatif kişilik bozukluğu. Füg teriminin, İngilizcede “*Fugue*” ibaresi olarak XVI. yüzyılda ortaya çıktığını, Fransızca “*Fugue*” ya da İtalyanca “*Fuga*” kelimelerinden türediğini söylüyor uzmanlar. Ayrıca, bu kelimenin Latince “*Fugere*” (kaçmak) ve “*Fugare*” (*takip*) kelimelerinin anlamını taşıdığı da diğer bir bilgi. Ne alakası var diyenler elbette çıkabilir. Aslında ilginç bir benzerlik kitabın makaleleri ve başlığını bir noktada buluşturmakta.

Füg, kısa süreli bir sendrom olup kişinin yaşadığı travmalara karşı kendini savunma mekanizmasıdır. Bireyin yaşadığı, fakat kaldıracabileceği yükün üstesinden, acı verici olaylardan, olası krizlerden, büyük değişimlerden kaçma ve uzaklaşma halidir. Ruhsal bütünlüğüne ve benliğe zarar veren bu etkenlerin sebep olduğu Füg, derin krizlerin ardından kişinin istemsiz olarak eski kimliğinden ve sorunlarından kaçtığı veya uzaklaştığı, geçmişte olanları hatırlamak istemediği psikolojik bir kaçıştır. Bu travma öylesine bir hastalık ki kişi ne hasta olduğunu fark etmekte ne de dışarıdan bakıldığında tuhaf hareketler sergilediği anlaşılmaktadır.

Ayrıca; kişinin yaşamında stresle baş edemeyerek, kapasitesini aşan durumlarda vücudun kendi benliğini reddederek göstermiş olduğu bir çeşit savunma şeklidir. Akıl, bu gibi durumlarda devreye girerek bedeni ve haliyle kendisini koruma altına almak ister. İçinde bulunduğu zorluktan, üzüntüden, dert ve sorumluluklardan uzaklaşarak benlik bütünlüğünü koruma altına alır ve yaşanan stresle baş etmeye çalışır. Bu tür uzun süren (*savaş, yoksulluk, hayat mücadelesi, doğal afetler ve açlık gibi*) toplumsal durumlarda bu travmalar pik noktasına ulaşır.

Müzik literatüründe de kullanılan bu sözcüğün dilimiz döndüğünce etimolojisini ve anlamlarını açıklamaya çalıştığımız Füg hastalığının adını neden bir kitap başlığına dönüştürdük? “***Derdin niteliği, insanın kıymetini belirler.***” diye bir söz var. Derdin keyfiyeti olarak gördüğümüz bu hastalığa yüklemiş olduğumuz sembolik anlam aslında yazılarımızda anlatmaya çalıştığımız durumları içinde bulunduğumuz modern ya da postmodern çağda dile getirmekte. İnsan, ölüm gerçeği karşısında olduğu ve hızla oraya doğru yürüdüğü halde bu hakikatten kaçmakta, sanki yokmuş gibi davranmakta ve öyle yaşamaktadır.

İnsanoğlu kendisiyle baş başa kaldığında bazen kendisiyle sessizce dertleşir, yaşadığı olumsuzlukları aklın süzgecimizden geçirerek yorum yapma gereği hisseder. Yaşanmışlıkların etkisiyle, hayatın üstüne doğru geldiği hissine kapılır ve kimi zaman kederlenir, kimi zaman ise acı çeker. Gönül, daralma haliyle kendini öyle bir konumda bulur ki dünyada ondan daha mağdur bir insanın olmadığını ve başına gelen olayların başka insanların başına gelmesi halinde nasıl kaldırılabildiklerini, neye tutunarak atatabildiklerini düşünmeye başlar. Neticede bu gizli illet ruhun dehlizlerinde dolaşmaya başlar.

Ruhumuz o kadar nahif ve kırılgan bir yapıdadır ki dünya hayatındaki olumsuzluklardan çok çabuk etkilenebilir bir hale gelir. Ruhun bu kırılganlık hali (*elemlerimizi ve kederlerimizi*) kısacası içsel duygularımızı hiç yaşamadığımız tuhaf durumlara

dönüştürür. Topluma karşı tepkili, güvensiz ve içe dönük ruh haliyle kendi kabuğunda yaşayanların halini andırırız. Hızla hakikatten uzaklaşır ve özünü kaybederek bencil bir yapının içinde patinaj çekmeye başlarız. Kısadan bir ifadeyle; iki gözümüzle tek gördüğümüz halde, şaşırırız çıkarız.

Görüldüğü üzere, bir çeşit kimlik bunalımı denebilecek olan Füg kısa vadeli de olsa aslında gündelik yaşantıda pusulasını ve ibresini kaybetmiş modern insanın dramını yansıtmakta... İnsanlık tarihi içinde bir insanın yaşadığı ömür de kısacık değil mi? Halbuki insanın bir görevi var. Geldiği yer de, gideceği yer de belli. Bu yolculuk sırasında yapması gereken vazifeler, durması gereken duraklar veya hızlanması gereken rampalar mevcut. Bir an dahi olsa kendisini kaybetmemesi ve rotasından şaşmaması gerekli. Uzun yıllar iş dünyası içinde bulunmuş bir kişi olarak yaşadığımız bu hayatın sadece maddiyattan oluşmadığını; sevginin, paylaşmanın, ahlâkın, erdemin, faziletin ve her şeyden önce de Yaratan karşısında olan sorumluluk bilincinin ne kadar da ehemmiyetli olduğunu her geçen gün daha da idrak ediyorum. Bu sebeple, Füg illeti gibi bir kimlik bunalımında olan insanımıza bir kardeşleri olarak içimin sesini duyurmak istedim. Eğer bir kişiye bile bu yolda hayırhahlık ve rehberlik yapmış olursam kendimi bahtiyar addederim.

ÖN SÖZ

İçsel duygularımızı, elemlerimizi, kederlerimizi ifade etmekten çekinir olduk! Hiç bilmediğimiz tuhaf bir yapıya büründük; en yakınımızın ne durumda olduğunu bilmeyen yabancılardan olduk! Yapaylaşan sohbetler ve sahte ilişkiler üzerine hayatımızı inşa eder olduk! Selamı çok gören, küçük bir tebessümü esirger hale geldik! Topluma karşı tepkili, güvensiz ve içine kapalı bir ruh haliyle kendi kabuğunda yaşayan varlıklara dönüştük! Kavramların içini boşaltarak hakikatten uzaklaşanlardan, yalnız kendi meşgalesinin peşinde koşup durduk! Özünü kaybeden bencil bir yapının içinde boyuna patinaj çeker olduk! Daha yalın bir ifadeyle; **iki gözümüzle tek gördüğümüz halde şaşış olduk!** Olmasına olduk da, neden böyle olduk? Bizi birbirimize yakınlaştıran **'dini'** ve **'kültürel'** bağlarımızın aşınarak yok olduğu bir zamandan geçiyoruz da ondan!

Bu noktada öncelikle **'din'** ile **'kültür'** arasındaki bağı vurgulamamız gerekir. Allah'ın emir ve yasaklarını Peygamberleri aracılığıyla bildirdiği ilahi kanun olan **'din'**e uymak, akıl sahibi insanların kendi özgür iradeleriyle Allah'ın emir ve yasaklarını kabul etmesi ve bu doğrultuda hayatına yön vermesidir. **'Din'** sadece Allah'ın varlığını, O'nun sıfatlarını ve âlemin varoluşu gibi beşeri akıl ile de olsa bir nebze anlaşılabilir bazı şeylere açıklık getirmez, daha da ileriye giderek toplumsal hayatın gerektirdiği ahlaki ve hukuki kuralların bütünü de oluşturur. Toplumsal hayatın içinde yaşayarak ve tecrübe ederek elde edilen sosyal ve ahlaki davranış biçimlerinden meydana gelen bu yapı da **'kültür'** olarak isimlendirilir.

Peki ne yapabiliriz? Aşınarak yok olma noktasına kadar gelen ‘**dini**’ ve ‘**kültürel**’ bağlarımızı tekrar nasıl güçlendirebiliriz? Sonrasında, güçlendirdiğimiz bağlarımızla yaşamlarımızı nasıl birer sanat eseri haline dönüştürebiliriz?

Bu noktada ‘**aşk**’ın çocukları olarak bizler biliyoruz ki ‘**aşk**’ denizinin en derin seviyesine dalabilmek için kişinin kendi benliğine bir yolculuk yapması gerekir. ‘**Farkındalık Şuuru**’yla kişinin kendi iç dünyasını keşfetmesi ve tanınması, onun dış dünyasıyla daha kolay iletişim kurması ve daha dengeli ve daha uyumlu bir hale gelmesi adına elzemdir. Yaşam enerjisini, dış kaynaklardan ziyade iç kaynağından elde edebileceği idrakine sahip olanlar, içlerinde barındırdıkları kaygı ve korkuları, çok kolay bir şekilde umuda ve sevgiye dönüştürebilirler. Böylesi, kendi iç kaynaklarında elde ettikleri enerjileriyle artık kavramlara takılıp kalmaz; geçmişi geçmişte bırakır ve belirsiz gelecekteki içinde buldukları âna odaklanarak huzurun en yüksek halini yaşar. *Öyle ya; geleceğimizi bilemeyiz, içinde bulunduğumuz âna da onu yaşayarak şahitlik ederiz. O vakit, şu geçmişi geçmişte bırakma gayesiyle zamanında yapmış olduklarımıza dair mahcubiyetleri bir giderelim!*

Hiç kimse bilerek veya isteyerek günah işler mi? Bununla birlikte, ‘*Ben masum ve lekesizim.*’ diyebilen bir kimse bulabilir miyiz? Ya da kim ‘*Ben asla günah işlemem!*’ diyebilir? Gerçek şu ki; insanoğlu her daim eksik ve muhtaç bir varlıktır; şu ya da bu şekilde, az veya çok, ‘**nefsani ben**’in tesirinde kalarak O’nun öfke ve gazabını üzerine çekebilecek günaha düşebilir. ‘**Beşer**’ sıfatıyla O’nun emir ve isteklerine uymayarak, vücudunu ayakta tutan ruhunun en önemli varlığı olan ‘**maneviyat**’ını yitirerek ‘**gaflet**’e bulanmış olabilir.

Kişinin günah işlemesi veya gaflete düşerek maneviyatını yitirmesi olasıdır. Fakat marifet; o kişinin sonradan hakikati idrak ederek yaptığı hatanın farkına varması ve düştüğü gaflet çukurundan kendisini çıkartabilmesidir. Akıl ancak ‘**farkı fark ettiğinde**’ gerçek akıl halini alır ve ancak o zaman ‘**akıl sahibi insan**’ ortaya çıkar.

Mevlânâ Hazretleri bir beytinde **“Bir günah işlediğinde hemen tövbe et!”** der ve şöyle devam eder: **“İnsan suya düştüğü için değil, sudan çıkamadığı için boğulur.”** Marifet makamına çıkan ilk basamak, yapılan hatanın bilinmesi, kabul edilmesi ve tövbe kapısına gelerek iç huzurla imanın tazelenmesidir. O'nun temiz ve güzel yoluna girerek O'na tekrar yönelebilmektir. Bir başka ifade ile söylenecekse içimizde her daim var olan ama kullanmayı unuttuğumuz derin düşünce gücü **‘tefekür’**ü açığa çıkartarak **‘farkındalığımızın farkına’** varabilmektir.

Hakikat kapısının piri Mevlânâ Hazretleri yukarıda da geçtiği üzere bir beytinde; **“İnsan, içi ile dışı arasında, madde ile mana arasında, ruhu ile bedeni arasında denge kurabildiği nispette huzura erebilir.”** der. Her geçen gün incelerek kopma noktasına gelen toplumsal bağımızı tekrar kuvvetlendirmek ve dengeyi kurabilmek için, toprağın altına gömülen kültürümüzü tekrar yeşertip, sıkışıp kalan inancımızı camilerden dışarıya çıkartırsak ancak başarı sağlayabilir, böylece yaşamın her alanına, O'nun güzel tecellisini yayabiliriz. Ve ancak o zaman **‘aşk’**a ulaşabilir ve huzura erebiliriz. Kalben tatmine ulaşarak huzura erenler, işte onlar, **“Allah’ım gönlümüzde olanı hakkımızda hayırlı eyle, hakkımızda hayırlı olana gönlümüzü razı eyle!”** diyebilenlerdir.

Bu dünya kimine göre makamdır, kimine göre mevkidir, kimine göre evlattır, kimine göre maddiyattır. Hakiki **‘aşk’** ile bağ kurmak, gayrısını gönülden çıkartarak Hak yolunda ilerleyebilme becerisidir. Bu yolda ilerlemek **‘akıl’** ile mümkün değildir, ancak **‘aşk’** ile mümkündür. Çünkü **‘akıl’** ancak insanı hakikat kapısının önüne (eşiğine) kadar getirebilir, içeriye sokamaz. Hakikat kapısından ancak **‘aşk’** ile girilir. Gönlün şifası olan **‘aşk’** kalpte hissedilince **‘akıl’** acizleşir ve hükmünü yitirir. **‘aşk’**ın tecellisini gönül evine buyur eden beden, selvi ağacı gibi sallanmaya başlar. *Bedenin selvi ağacı gibi sallanışı, korkudan değildir, sevgiliye kavuşmanın şevkindendir.* **“Sevgisinde samimi olan, sevdiğine daima itaat eder.”** ya bir

gün muhakkak Hakk'ın karşısına çıkacağını bilenler, O'na mahcup olmamak için her daim nefsinin muhasebesini yapanlardır. Bu kimseler, yaşamda dengeli ve ölçülü davranarak O'nun en sevdiği kullar arasına girmek için çalışanlardır.

Sana üflenen emanetin mayası **'aşk'**tır. **'Aşk'**ın çocukları olarak, artık özü bir tarafa bırakıp kabuğa takılmayalım. Kabuğu kırılmadan, çürümeden tohum, meyve vermediğine göre gelin biz de kabuğumuzu kıralım, parçalayalım! Onu yok edelim ki böylece Hak Teala gönlümüze **'aşk'** ile dolsun.

“Ey marifet yolcusu! Yangın yerine bak! Ateşten, külden, kordan ne var elinde! Pervane değilsen yaklaşma sakın ateşe! Can'ı Canan'a teslim hazır değilsen “Ben Aşk'ım” deme kimseye! Aşk gelmesin seninle dile! İncinmesin ne Mecnun ne Leyla, ne gül ne de diken seninle! Ayağıma diken batacak diyorsan düşme çöle! Âh u zâr ederim diyorsan çekme gözüne sürme! Talipsen kara bahta, kör talihe, dinle! Ve semaya dursun yürekler Aşk'ın önünde!...”

FARKINDALIĞIN FARKINDA OLMAK

Hayat dediğimiz şey bazen bizlere zor görünür. Yaşantımızda karşılaştığımız zorluklar, bizleri yıldırmaq için üstümüze geldiği hissine kapılırız ve o anda kendimize tutunacak bir dal ararız. Ruh dünyamız kararır, nereden gelip nereye gittiğimizi unutup insanın fitratına yakışmayan karanlık yaşamlara gömülürüz. Karanlık koridorlarda gezen böylesi kişilere Mevlânâ Hazretleri bir beytinde şöyle der: **“İnsan suya düştüğü için boğulmaz, sudan çıkamadığı için boğulur.”** Hepimiz bir şekilde günah işleyebiliriz, Allah'ın yapma dediklerini bilmeden yapabilir veya nefsimize uyarak suç işleyebiliriz. Önemli olan şey işlediğimiz hataların **'farkına'** varmamızdır. Sahip olduğumuz **'akıl'**, farkı fark ettiğinde gerçek anlamda **'akıl'** halini alır ve ona sahip olan, **'insan'** olur.

İnsanın farkı fark etmek suretiyle insan oluşuna dair en büyük kanıt, Kur'an-ı Kerim'dir. Yüce kitabımıza göre kainatın en şerefli yaratığı ve ilk insan olan Âdem (as), yeryüzünün her tarafından alınan topraktan (*beyaz, siyah, kırmızı, gri, kahverengi vb.*) yoğrulmasıyla yaratılmıştır. Böylelikle renk, ırk ve bölge farklılığını tek bir maya ve tek bir nefste birleştirmiştir. Âdem'in neslinin değişik ve farklı karakterler taşıması da bundan dolayıdır. İşte insanın tek bir maya ve tek bir nefis ile harmanlanarak var olduğunun farkında olması, Allah'ın insanoğluna vermiş olduğu lütuflarından sadece biridir. İnsanın kendi farkındalığının farkında olması, gaflet perdelelerini yırtması ve kendini daha da derinleştirerek tefekkürünü kuvvetlendirmesi gerekmektedir. Bu farkındalığın ve tefekkürün

en üst seviyesi ise '**Allah'ı fark etmesi**'dir. Bu farkındalık sayesinde insanın farkı ortaya çıkmaktadır.

Kişinin, İslam'ı daha kolay anlaması, daha iyi değerlendirebilmesi ve Yaratan'ı tanınması için üç temel unsurun (*bakış açısı, niyet ve samimiyet*) farkına varması gerekmektedir. Bu temel üç kavram, aynı zamanda *Yaratan'ın bilinmesi ve İslamiyet'e giriş* niteliği de taşımaktadır. Bu yapıları insanın kendi özüne yerleştirmesi ve kavram bilincine ermesi önemlidir. Bu bilince sahip değilse, körü körüne inanmak durumundan öteye geçemeyerek olduğu yerde kalır. Esasen insanoğlunun bu üç kavram üzerinde yoğunlaşması ve farkındalık geliştirmesi, menfaatine olacaktır. Şöyle ki; bakmak ile görmek aynı değildir. Gözün kapsama alanı içindeki her nesnenin farkında olamayız. Farkındalık şuuru içinde görmeye, hayatımızdaki değerlerle kıyaslama yapmamız halinde bir anlam yükleyebiliriz. '*İyi veya kötü*', '*güzel veya çirkin*', '*hayır veya şer*', '*faydalı veya faydasız*' gibi kavramların kriterleri ile değerlendirme yaptığımız ölçüde marifet yolunda merteye kazanabiliriz. Allah'ın esma tecellilerine yönelik farkındalık ve bu farkındalığın samimiyet derecesi ile insanın kendi farkındalığı ortaya çıkar. Farkındalık şuurunun açığa çıkması, sadece bakmakla olmaz; burada kilit nokta, niyet ve samimiyetle birleşerek *esma tecellisini* fark etmektir. Kişinin kendi ve çevresine yönelik farkındalığı ne kadar düşük olur ise, o oranda yönlendirilmeye (*manipüle*) açıktır.

İnsanın manipüle edilip yanlış yönlendirilmeye karşı koyabilmesi için farkındalık şuurunu üst seviyede tutması gerekmektedir. Böylesi bir farkındalık şuuru, şeytana karşı kullanılacak en büyük kalkan olacağı gibi, Allah'a karşı oluşabilecek mahcubiyetimizi de aynı oranda azaltacaktır. Farkındalığın önünde duran en büyük engel, insanın kendi nefsidir. Eğer insan, kendi ile Allah arasına girmiş olan nefsini fark ederek aradan çıkartabilirse o zaman O'na tam olarak teslim olabilir. Zaten İslam'ın özü, özeti de teslimiyet esasına dayanır. Bu teslimiyet esasen, her ne yaşanırsa yaşansın "**O**

neylerse güzel eyler.” düşüncesinin kalbe yerleşmesidir. Farkındalık ile aydınlanmış bir kalp sahibini, insanı insan yapan fitri değerini farkında olma haline taşır. Farkındalık sahibi, diğer bir söylemle, *‘akıl sahibi insan’* diye hitap edilen bireylerin oluşturduğu medeni toplumlar, bu farkındalık ile beslenir ve gelişir. İnsanların farklı düşünce ve farklı görüşe sahip olmaları, medeni toplumun kuralları içinde dışlanma ve ötekileştirme sebebi olmayacağı gibi bu durum, cehalet ve çatışma fitnesine yol açmaz.

Mevlânâ Hazretleri bizlere öğüt verircesine şöyle demektedir: *“Beri gel, daha beri, daha beri! Bu yol vuruculuk nereye dek böyle? Bu hır güür, bu savaş nereye dek? Sen bensin işte, ben benim işte! Ne diye bu direnme böyle, ne diye? Ne diye aydınlıktan kaçır aydınlık, ne diye? Topumuz bir tek olgun kişiyiz, bir tek! Ne diye böyle şaşır olmuşuz, ne diye? Zengin yoksulu hor görür, ne diye? Sağ soluna yan bakar, ne diye? İki de senin elin, iki de! Peki, kutlu ne, kutsuz ne?”* İşte bu güzel beyitler insanların dışlanmaması ve ötekileştirilmemesi gerektiğini açıklayan en güzel ifadelerdendir.

Kur’an-ı Kerim’in Tekvîr suresinin 26. ayetinde *“Hâl böyle iken nereye gidiyorsunuz?”* diye buyrulmaktadır. Şuuru uyandırarak farkındalığının farkında olan insanoğluna sorulan sorunun cevabı sizce ne olabilir? Veya egosunu törpüleyerek nefsinin Allah ile arasından çıkararak insanoğlu için bu ayetin önemi nedir?

Bu ayette insanoğluna sorulan sorunun cevabı iki ana temada saklıdır: Biri *‘merhameti bilmek’* diğeri ise *‘kendini bilmek’* tir. *‘Merhameti bilmek’* farkındalık ister. Allah Kur’an’da en büyük özelliklerinden biri olan merhametini öne çıkarmış ve etrafımıza karşı daima insafli ve merhametli olmamızı bizlere emretmiştir. Kur’an-ı Kerim’in birçok ayetinde Allah’ın sonsuz merhamet sahibi olduğundan bahsedilir. Örnek verecek olursak, Arâf suresinin 151. ayetinde *“O, merhametlilerin en merhametlisidir.”* denilerek Allah’ın sonsuz merhametinin üstünlüğü ifade edilir. Merhametin özü ve kaynağı olan Allah’ın *‘rahmet’* ve *‘merhamet’* inin tecellisi

yeryüzünde insana yansımıştır. Bu yansıma Allah'ın insanoğluna bahşettiği nurdur. Merhametin tecellisi hakkında Peygamber Efendimiz (sav) hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur: **“Sen O'nun haliyle hallen. Bilmiş ol ki merhamet etmeyene merhamet olunmaz.”** Merhamet, ruhu Allah'la birleştiren ilahi bir kudret ve varlığın ilk mayasıdır.

Allah arz ve semayı yarattığı gün, yüz rahmet yarattı. Allah'ın her bir rahmeti, gökle yer arasını dolduracak kadar büyüktür. Ondan yeryüzüne tek bir rahmet indirmiştir. Zira tüm evren Allah'ın merhametiyle var olmuş ve O'nun engin merhametiyle varlığını sürdürmektedir. İşte bu varlığın en büyük delili ise annelerimizdir.

Anne, yavrusuna bu rahmet ile şefkat ve merhamet eder. Merhametin farkında olmayanın Allah'a sevgi ve saygısı yok demektir. Merhametin en güzel yanlarından birisi de toplum bilincine tek noktadan bakmamızı ve görmemizi sağlamasıdır.

Peygamber Efendimiz (sav) insanların doğuştan eşit olduğunu ve ayırım yapılamayacağını şu hadis-i şerifi ile bizlere öğütlemiştir: **“Ey Sabit, sen bunları, bu siyahtır; Arap'tır, bu beyazdır; Acem'dir diye birbirine üstün kılamazsın! İnsanlar dine bağlılıkları ve takvaları (Allah'tan korkmaları) ile faziletlidirler diyebilirsiniz!”**

Irkı, dini, mezhebi, kökeni, cinsiyeti, çocuk veya yetişkin, kıscası kim olursa olsun ona merhamet göstererek; karşısındaki insanı kendi yerine koyarak; onunla aç, onunla tok, onunla gülen ve onunla ağlayan, kısaca empati kuran kişi gerçek merhamet sahibidir. Sevginin temeline de bakacak olursanız, sevgi çekirdeğinin özü merhamettir. Merhametin olmadığı yerde sevgi, sevginin olmadığı yerde ise şefkatten bahsedemeyiz. Bu kavramlar merhameti tamamlayan bir çemberin bütünüdür. Sevenin, sevdiği için çaba sarf etmesi gerekir. Sevgi, empati gerektirir.

Merhametin özü, topluma tek açıdan bakmamızı sağlar. Bulunduğu ânın içinde farkındalık bilincine ulaşan kişi, şuurunun uyanmasıyla korkar. İlk defa deneyimlenen bu hissiyatla paniğe kapılır.

Bu korku ve panik şuuru ile sahip olduğu yeni düşünceyi tartmak adına toplumdan uzaklaşarak kendi kabuğuna çekilme durumu hasıl olur. Böylesi, kendi ile baş başa kalmaktan ve kabuğuna çekilmekten hoşlanmadıkları halde kendilerini kapalı kapıların ardına kilitler.

İnsanlar kendileri ile baş başa kalmaktan hoşlanmasa da kapalı kapıların arkasına kendilerini neden kilitler, hiç düşündünüz mü? Aslında sorunun cevabı kendi içinde saklı çünkü kendi ile baş başa kalan insanın an içinde şuuru uyanmış ve yeni şuur olan farkındalığının derinliğine düşmüştür. Artık topyekûn zamanda var olmayı tercih etmiştir. Zaman kavramı, geçmiş ve geleceği içerirken, şuur ân itibariyle ikisini de dışlar. Geçmiş ve gelecek birbirine karışarak akıl karmaşık bir hale dönüşür. Çünkü geçmiş ve gelecek çokluktur; ân ise tekliktir. Oysa ki şimdiki ân içinde dikkatimizi gerektiren tek bir konu vardır; kişinin farkında olması ve kendisi ile bütünleşerek ikilik kavramını bırakarak bir olmasıdır. *İki gözle baktığımız halde bir görüyor olmamız gibi...*

'Kendini bilmek', kişinin kendisinin farkında olmasıyla alakalıdır. İnsanın kendini bilmesi, kişinin kendini tanıması ve değer yargısının bilincinde olması ile alakalıdır. Farkındalık ve değer yargıları, kişinin hangi mertebe sahibi olduğunun bir göstergesidir. Bu, aşırıya kaçmadan durması gereken yerin farkındalığıdır. Bu bilince sahip olan bir kişi, farkındalığı ile farklı bir düşünce ve farklı bir davranış biçimine sahip olur. Allah'ın kudret ve varlığının nurunu fark etmiş olarak tefekkür bilincini hisseder. Farkındalık, insanın Yaratan'a karşı sorumluluğun en üst seviyesi ile muhatap olması demektir.

Bu noktada, **'merhamet'** ve **'kendini bilme'**nin en üst çatısına değinmeden geçemeyiz. Bu makamın çatısı, Peygamber Efendimizin (sav) hadis-i şerifinde bizlere öğütlediği; **"Ölmeden önce ölmek"** tir. Allah'ın nuru ile nurlanarak varlık bulan benliğimizi, farkındalığımız ile ölmeden önce öldürmek ve yok etmektir.

Böylesi bir farkındalığa sahip olduğuna inandığım onuncu Osmanlı Padişahı Kanuni Sultan Süleyman'ın çok az bilinen bir özelliğini burada hatırlamakta yarar var. 46 yıllık padişahlık döneminde dünyadaki Türk hâkimiyetini doruk noktasına taşıyan, Osmanlı İmparatorluğu'nun en ihtişamlı devrini yaşatan, orduları titreten askerini ve dünyanın en özel servetini yöneten bu cihan padişahı, beslemiş olduğu Allah sevgisini bir an olsun kalbinden çıkarmamıştır. Ahiret hayatını ve ölümü bir an olsun unutmadan yaşamış ve Peygamber Efendimizin (sav) hadis-i şerifi üzerine **“ölmeden önce nefsini öldürmüş”** bir cihan padişahıydı. Ölümün insanoğluna, düşünüp ibret almaya teşvik eden en gerçekçi örnek olduğundan, bu farkındalığı görmeleri ve idrak etmeleri için tabutunun saraydan ebedi istirahat yerine taşınmasını şu şekilde vasiyet etmiştir; **“Ellerim tabutun dışında kalsın ki, herkes bilsin; bizim için en değerli şey olan zamanımız tükenince, boş ellerle doğduğumuz gibi, boş ellerle de gideriz.”** Kanuni, böylece, yaşadığımız bu hayatta insanoğlunun kâinat ağacının bir meyvesi olduğunun farkında olması gereğini bizlere çok güzel bir şekilde anlatmıştır.

İslam'ın esası, Allah'ın birliğine ve tevhid inancına dayanmaktadır. Ama günümüzde maalesef bu tevhid inancı, sadece iman sahasında bırakılarak İslam'ın toplum için önemi, bir olmanın değeri unutulmaya yüz tutmuştur. Sıkça okuduğumuz İhlâs sure-sinde **“De ki; O Allah, tektir. Allah eksiksiz, sameddir. (Bütün varlıklar O'na muhtaç; fakat O, hiç bir şeye muhtaç değildir.) Doğurmadı ve doğurulmadı. O'na bir denk de olmadı.”** geçtiği şekliyle en güzel vasıflarını zikrettiğimiz yüce Allah'ın yarattığı kullarını maalesef unuttur olduk! Esası, **‘mahlûkata merhamet ve yaratıcıya itaat’** olan tevhitten uzaklaştık!

Günümüzde İslam'ın sadece bir yönü olan ibadet kısmı ön plana çıkartılmış fakat onun özüne inilememiştir. Bunun nedeni, İslam Peygamberi Efendimizin (sav) yüce şahsiyetine dair özelliklerini benimsemeden, onu sadece bir tebliğci (*Postacı*) gibi algılamamızdır.

İslam'ın tamamlanması adına '**Veda Hutbesi**'nde vurgulanan evrensel değerdeki insanın sahip olması gereken adalet, kardeşlik, barış, inanç, özgürlük ve sorumluluk gibi birçok erdemi bizlere bildiren Peygamber Efendimizin (sav) kutlu hutbesindeki ebedi mesajın özü şudur: İslam, hakları ikiye ayırır. Birincisi, '**Allah hakkı**'; ikincisi ise '**insan hakkı**'dır. Peygamber Efendimiz (sav), insan haklarına çok önem vermiş ve ümmetini bu konuda uyarmıştır. İnsan hakları dediğimizde en önemlisi ve ilki; yaşam hakkıdır. Diğer haklar bundan sonra gelir. Yeryüzünde yaşayan herkes, yaşam hakkına sahiptir ve insanın bu haktan ne kendisini ne de bir başkasının mahrum etme yetkisi vardır.

Hayat hakkı temel bir haktır ve bu hakkı insana Allah vermiştir. İnanmış olan ve bir gün Allah'ın huzurunda hesap vereceği gerçeğini göz önünde tutan her insan, hiçbir kimsenin malına ve canına haksız yere el uzatmaz. Çünkü insanın sadece Allah'a karşı saygılı olması değil, hem kendisine hem de karşısındakine saygılı olması esastır. Peygamber Efendimizin (sav) yolunu takip edenler, '**önur**' sözcüğünün sadece kendisini değil, '**önur**' adına nasıl mücadele edileceğini ve nasıl '**önur**'la yaşanılacağını öğrenmiştir.

Bilenlerin tekrar hatırlaması gerektiğini düşündüğüm, ilk defa duyacakların ise, tüm insanlık için ne denli büyük bir anlam ve öneme sahip olduğunu öğrendiklerinde ümmeti olmaktan iftihar edecekleri Peygamber Efendimize (sav) daha farklı bir gözle bakacaklarına inandığım bir gerçeğe burada değinmek istiyorum. Zira bu gerçeği burada sizlere paylaşmadan geçecek olursam, elinizde tuttuğunuz kitap ile bir nebze insanın ve hakikatin özüne ulaşma arzusunda olanlara haksızlık olur. Allah'ın tüm elçileri (peygamberleri) muhakkak ki yüce makam sahibidir. Burada Allah'ın güzel elçilerinin makam ve mertebelerinden ziyade gönülleri yakarak kavuran, onları küle dönüştüren Peygamber Efendimizin (sav) mezhep ve din ayrımı yapmaksızın tüm insanlığa ilettiği mesaj olan '**Veda Hutbesi**'nden bahsediyorum.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na üyeliği bulunan tüm ülkelerin kabul ettiği '**İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**' ile Peygamber Efendimizin (sav) son hac farızası esnasında Arafat Vadisi'nde toplanmış olan sahabelere ve tüm insanlığa seslendiği kutlu hitabe '**Veda Hutbesi**'ni yan yana koyduğunuzda inanılmaz bir gerçeğe şahitlik edeceksiniz. Onun, '**İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**' ile neredeyse kelimesi kelimesine aynı olduğunu göreceksiniz. Tüm insanlığı kapsayan '**Veda Hutbesi**', akıl sahibi her okuyucu tarafından idrak edilebilecek derecede net ve açıktır.

Hz. Ali (ra), "**Derdin sende ama görmezlikten geliyorsun. Farkında değil gibisin ama ilacın da sende. Küçük bir varlık sanıyorsun kendini, hâlbuki 'en büyük âlem' sende dürülmüş.**" diyerek, farkındalığa kavuşma arzusundaki insana en güzel şekilde çağrıda bulunmuştur. Farkındalığın farkında olmanın önemini vurguladığım yazımı Allah dostu olan bir dervişin güzel sözleri ile sonlandırmak istiyorum: *Dervişin birine sormuşlar; "Neden Allah'ın ismini bu kadar çok söylüyorsun?" Derviş, önce soruya şaşırmış fakat hemen cevap vermiş; "Allah Allah, hiç farkında değilim!" İnsan olmak demek, farkında olmak demektir. Yeter ki farkında olmadığımız şey bu dervişin sözleri gibi olsun!*